

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя
Стефаника»
Навчально-науковий інститут мистецтв
Кафедра методики музичного виховання та диригування

**Методичні рекомендації щодо організації навчання, самостійної роботи та
практичних модулів з дисципліни
«Вокальний ансамбль»**

для студентів вищих музичних навчальних закладів III–IV рівнів
акредитації

Галузь знань 02 Мистецтво

Спеціальність 025 Музичне мистецтво

Спеціалізація: Хорове диригування

та

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Спеціалізація: За предметними спеціалізаціями

За першим (бакалаврським) рівнем

Автор: **Колубаєв О. Л.**, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування, кандидат мистецтвознавства.

Рецензенти:

Дудик Р. В. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування.

Зваричук Ж. Й. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри методики музичного виховання та диригування, заслужений працівник культури України.

Колубаєв О. Л.

Методичні рекомендації щодо організації навчання, самостійної роботи та практичних модулів до дисципліни **«Вокальний ансамбль»** для студентів вищих музичних навальних закладів III- IV рівнів акредитації спеціальностей 025 – **Музичне мистецтво** та **014.13 – Середня освіта (Музичне мистецтво)** за першим (бакалаврським) рівнем.

Запропоновані методичні рекомендації містять теоретичні положення щодо основних питань в учбовому вокальному ансамблі, впровадження в навчальний процес названих методичних рекомендацій сприятиме оновлення змісту навчання, розширення теоретичних знань з навчального курсу **«Вокальний ансамбль»** для студентів вищих музичних навальних закладів III- IV рівнів акредитації спеціальностей 025 – **Музичне мистецтво** та **014.13 – Середня освіта (Музичне мистецтво)** за першим (бакалаврським) рівнем.

ВСТУП

Дисципліна «Вокальний ансамбль» є складовою частиною професійної підготовки студента, як майбутнього диригента. Ця дисципліна передбачає розвиток навиків ансамблевого співу в об'ємі необхідного для практичної діяльності в якості ансамблевих виконавців. При вивченні даного предмету перед студентами ставляться творчі завдання, пов'язані з розкриттям ідейно-художнього змісту та виявленням особливостей стилю ансамблевих творів. Завдання дисципліни: виховання почуття відповідальності перед партнерами, вимогливості до себе, виконавчої дисципліни; формування виконавських технічних навиків при співі в унісон та при багатоголосному співі; прагнення до рівної сили звучання голосів та однакового тембрового забарвлення; прагнення чіткої інтонаційної єдності; прагнення динамічної, ритмічної єдності, чіткості, технічності виконання; навчитись однаково правильно розподіляти дихання, фразування; слідкувати за темповими відхиленнями; виховувати навички самостійного розучування своєї партії, вміння сприймати, слухати свою партію в загальній гармонії звучання та вести її у співвідношенні з художнім задумом; розвивати почуття ансамблю, вміння досягати творчої єдності в процесі спільного виконання музичного твору та вирішувати художньо-музичні завдання разом з іншими учасниками ансамблю.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Вокальний ансамбль включає ряд важливих завдань:

1. чистота інтонації, що є основною умовою виконання;
2. розвиток рухливості голосу з використанням прийомів, характерних для стилю і манери виконання;
3. відпрацювання техніки проголошення тексту в різних темпах та ритмах, чіткої та змістовної вимови слова;
4. виховання слуху співаків у процесі подолання складностей гармонічного та поліфонічного типів звучання;

5. виховання художнього смаку співаків шляхом слухання найкращих зразків сучасної вокальної та інструментальної музики.

Паралельно з вивченням основного запланованого репертуару, частина навчального часу та самостійної роботи відводиться для читку з листа.

Робота в класі вокального ансамблю ставить перед студентами ряд технічних завдань, які не зустрічалися раніше в класі сольного співу, і вирішення яких потребує постійної уваги студентів та викладача. Але прагнення до технічної досконалості не повинно заважати розкриттю художньо-виконавських завдань. Головним завжди залишається розкриття змісту того чи іншого твору.

Мета викладання дисципліни.

- виховати естетично розвинуту особистість;
- підготувати студента до організації і здійснення вокально-хорової діяльності у (професійних, аматорських ,дитячих) колективах;
- закласти ті основи, які необхідні диригенту , вчителю-музиканту для його подальшої самоосвіти, удосконалення навичок вокально-хорової роботи;
- сприяти більш інтенсивному і свідомому засвоєнню профільюючих дисциплін факультету: хорового класу, диригування, методики роботи з хоровими колективами.

Завдання вивчення дисципліни.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

Знати:

- оволодіти елементарними навичками ансамблевого співу
- типи і види вокальних ансамблів
- будову голосового апарату;
- співоче дихання і опора;
- класифікацію і характеристику голосів;
- вокально-інтонаційну основу ансамблю;

- закономірності мистецтва ансамблевого співу, особливостей цього виду виконавства і можливостей його виховного і навчального впливу на особистість і колектив;
- специфіку колективу: вікові особливості і вокально-технічні можливості різних складів вокального ансамблю, психологічні основи формування навичок музичного сприйняття і відтворення;

Вміти:

- вільно аналізувати вокально-ансамблевий твір, виявляючи закономірності образного змісту і його втілення в усьому комплексі формоутворюючих і виражальних засобів;
- визначати основні риси стилю творчості композитора і поета, їх зв'язки з своєю епохою, з національними традиціями;
- активно використовувати синтетичні музично-дидактичні навички, що характерні злиттям мовних, вокальних, інструментальних та диригентських впливів;
- проводити цілісний аналіз музичної драматургії твору і його вокально-інтонаційний аналіз.

Мета проведення практичних занять

- формування у студентів художніх переконань, виконавської культури, естетичних смаків;
- розвиток інтересу і любові до хорової справи, стремління бути палким організатором і пропагандистом вокального мистецтва;
- вмінню керувати співочим процесом;
- оволодіння комплексом диригентсько-педагогічних навичок і вмінь;
- творчо використовувати набуті знання і вміння в процесі практичної роботи з вокальними та хоровими колективами.

Завдання проведення практичних занять

У результаті проведення практичних занять студенти повинні знати:

- вокально-технічні і вікові особливості різних складів вокальних ансамблів;
- типи викладу творів для вокального ансамблю, виразність теситури і регістрів, особливості ансамблю і строю в залежності від кількісного і якісного складу партій;
- природу людського голосу, його можливості, шляхи збереження і виправлення недоліків розвитку;
- вокально-хорові навички правильного дихання, звукоутворення, якісної дикції при вільному артикуляційному апараті, слухової і голосової координації і пов'язані з нею навички чистого інтонування, співу у строї і ансамблі;
- основи диригентсько-хорової методики з врахуванням специфіки роботи в дитячих і дорослих вокальних колективах.

Вміти:

- виявляти в творі вузлові моменти музичної драматургії;
- широко варіювати прийоми управління хоровим звучанням, знаходити нові, нестандартні рішення виконавських проблем;
- слідкувати за чистотою інтонації, за строем і ансамблем, дикцією, тембром, диханням, управляти темпом, динамікою, агогікою, штрихами, фразуванням, логікою розвитку кожного голосу в процесі звучання твору;
- моделювати музичний образ і втілювати його в конкретному звучанні з тим чи іншим вокальним ансамблем.

Компетенції:

Компетенції соціально-особистісні

- Здатність учитися;
- Здатність до критики й самокритики;
- Креативність, здатність до системного мислення;
- Адаптивність і комунікабельність;
- Наполегливість у досягненні мети;

- Турбота про якість виконуваної роботи;
- Толерантність.

Загальнонаукові компетенції

- Базові уявлення про основи філософії, психології, культурології, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, схильності до етичних цінностей, знання вітчизняної історії, розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства й уміння їх використовувати в професійній і соціальній діяльності;

- Базові знання фундаментальних розділів української та світової теологічної науки, в обсязі, необхідному для володіння ними в обраній професії;

- Базові знання в галузі інформатики й сучасних інформаційних технологій; навички використання програмних засобів і навички роботи в комп'ютерних мережах, уміння створювати бази даних і використовувати інтернет-ресурси;

- Базові знання в галузі, необхідні для освоєння загально-професійних дисциплін.

Інструментальні компетенції

- Здатність до письмової й усної комунікації рідною мовою;
- Знання іншої мови (мов);
- Навички роботи з комп'ютером;
- Дослідницькі навички;
- Навички управління та використання інформації.

Професійні компетенції

Загально-професійні компетенції

- Базові уявлення про різноманітність об'єктів предмету діяльності;
- Базові уявлення про музичну педагогіку, як сукупність фахових дисциплін;
- Розуміння цілісного рішення об'єкту на основі емоційно-чуттєвого сприйняття музичної форми;
- Володіння методами спостереження, опису, ідентифікації, класифікації

предмету діяльності;

- Застосування основних методів аналізу й оцінки стану об'єктів предметів діяльності;
- Базові уявлення про основні закономірності й сучасні досягнення в регентській діяльності;
- Володіння методикою загальної музичної освіти, методами навчання музики та виховання;
- Практичне й оперативне застосування знань, вмінь до конкретних професійних ситуацій.

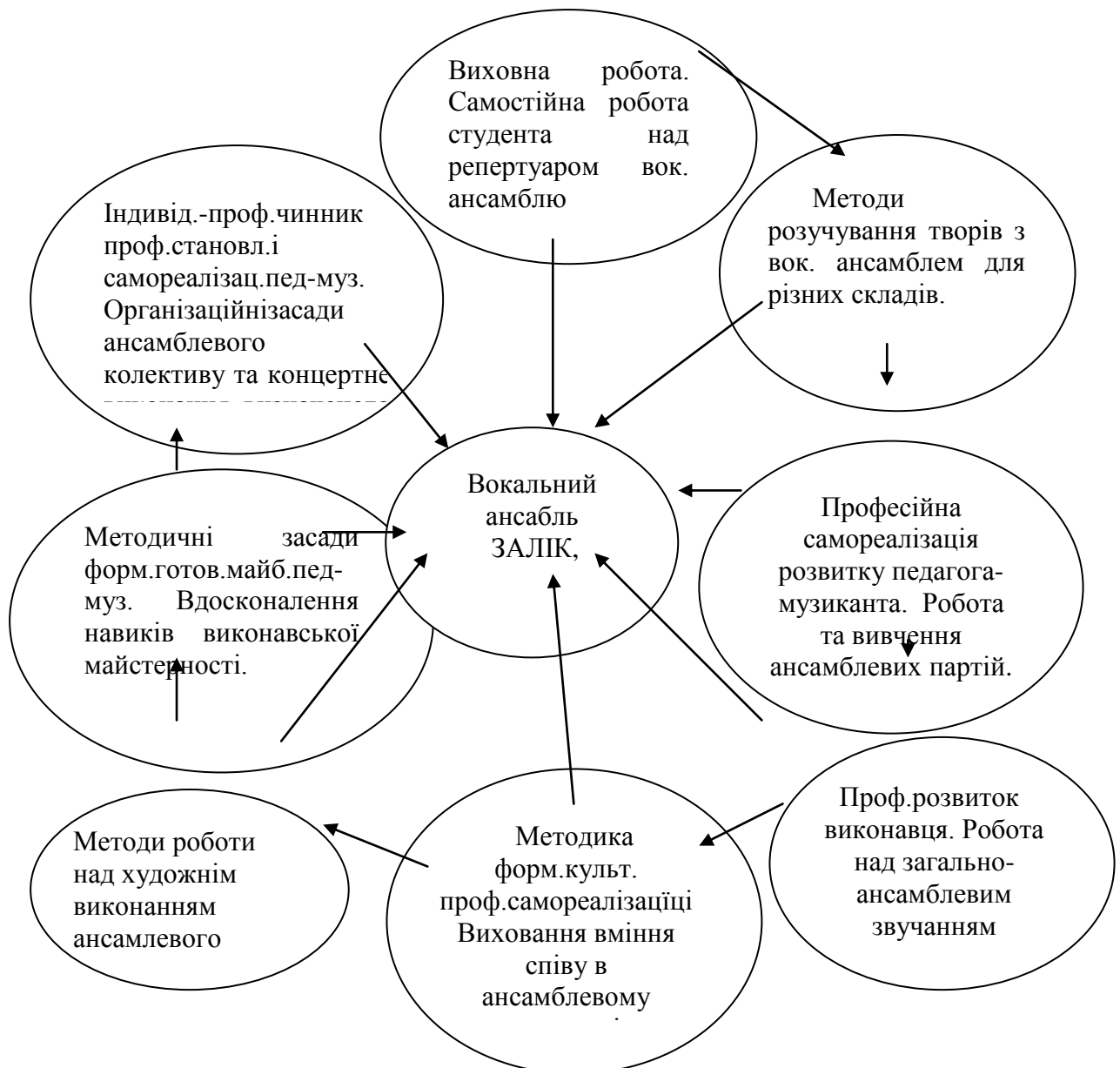
Спеціалізовано-професійні компетенції

- Застосовування професійно-профільованих знань у репетиційній, концертній, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі;
- Використання нормативних документів в концертній, диригентській та навчально-педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій роботі;
- Знання основних шляхів пошуку виконавських засобів втілення художнього образу у виконавській, педагогічній та богослужбовій діяльності;
- Використання професійно-профільованих знань у виконавській, педагогічній, науково-дослідницькій, музикознавчій діяльності;
- Використання теоретичних знань та володіння музичним матеріалом різних епох для виконавської, педагогічної, науково-дослідницької, музикознавчої роботи;
- Використання професійно-профільованих знань та навичок при вихованні та навчанні музикантів, у процесі формування естетичних поглядів, тенденцій та художніх смаків;
- Використання знань, умінь і навичок зі спеціалізованих професійних дисциплін в процесі вирішення практичних завдань.
- Здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках;

- Спроможність застосовувати на практиці знань з основ ансамблевого аранжування;
- Володіння технологією елементарного комп'ютерного нотного набору.

2. Структурно-логічна схема навчальної дисципліни

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організація ансамблевого колективу та вокально-ансамблева робота.

Тема 1. Елементарні навички ансамблевого співу. **Тема 2.** Вокальна робота в ансамблі. **Тема 3.** Критерії звучання ансамблевих голосів. **Тема 4.** Аналіз звучання ансамблевих партій.

Змістовий модуль 2. Вокально-ансамблева робота.

Тема 5. Опанування нескладних ансамблевих творів гомофонно-гармонічного складу. **Тема 6.** Практичне засвоєння навичок закономірностей чистоти інтонування, динамічного та темпо-ритмічного руху в процесі виконання ансамблевих творів. **Тема 7.** Опанування ансамблевих творів із різними фактурними викладами. **Тема 8.** Оволодіння навичкою виконання сучасної музики.

Змістовий модуль 3. Розвиток вокально-ансамблевих та виконавських навиків.

Тема 9. Особливості художнього творення в процесі репетиційної роботи ансамблю та концертних виступів. **Тема 10.** Опанування ансамблевих творів, написаних для мішаного складу ансамблю. **Тема 11.** Синтез слова і музики у формуванні художнього образу виконуваного ансамблевого твору. **Тема 12.** Опанування творів, написаних для багатоголосних складів ансамблю.

4. Методичні рекомендації до практичних модулів та завдання для самостійної роботи

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Організація ансамблевого колективу та вокально-ансамблева робота.

Тема 1. Елементарні навички ансамблевого співу.

Завдання: Оволодіти елементарними навичками ансамблевого співу.

Методичні рекомендації: Необхідно зосередитись на таких питаннях: вихідна постава виконавця, заокруглення звуку, ланцюгове дихання, одночасний вступ і закінчення ансамблевого звучання.

Завдання для самостійної роботи: Розучування ансамблевої партії низького рівня складності.

Література:

1. Вокальний ансамбль у школі. – К.: Музична Україна, 1982.

Тема 2. Вокальна робота в ансамблі.

Завдання: Оволодіти елементарними вокальними навичками.

Методичні рекомендації: Слід приділити багато уваги роботі над диханням, використанням твердої та м'якої атаки, виробленням звуковедення легато.

Завдання для самостійної роботи: Розучування ансамблевої партії із метою набуття елементарних вокальних навичок.

Література:

1. Добровольська Л. Вокально-хорові вправи в практиці керування хором.
2. Варламов А. Повна школа співу. – М., 1953.

Тема 3. Критерії звучання ансамблевих голосів.

Завдання: Оволодіти навичкою чистого інтонування партії, унісону в партії, якісного звуку кожної партії ансамблю.

Методичні рекомендації: Необхідно пам'ятати, що основною причиною нечистого інтонування буває низький рівень володіння вокальними навичками: якістю дихання, низькою співочою позицією, атакою звуку.

Завдання для самостійної роботи:

1. Робота над чистотою інтонування ансамблевої партії.
2. Робота над строем ансамблевої партії.

Література:

1. Вокальні ансамблі. Хрестоматія. Вип. 1-3. – К., 1965.
2. Пісні для вокальних ансамблів. Вип.. 1-8. – Музика, 1983.

Тема 4. Аналіз звучання ансамблевих партій.

Завдання: Оволодіння навичкою аналізу звучання ансамблевих партій.

Методичні рекомендації: Необхідно звернути особливу увагу на отримання навички самоаналізу свого співу і аналізу якості звучання інших партій ансамблю.

Завдання для самостійної роботи:

1. Робота над унісоном в ансамблевій партії.
2. Робота над динамічним балансом у ансамблевому унісоні і у гармонічному звучанні.

Література:

1. Аудиозаписи “Тріо Мареничів”.
2. Аудиозаписи “Пікардійська терція”.

Змістовий модуль 2. Вокально-ансамблева робота

Тема 5. Опанування нескладних ансамблевих творів гомофонно-гармонічного складу.

Завдання: Ознайомитись із основними принципами виконання ансамблевих творів гомофонно-гармонічного складу.

Методичні рекомендації: Необхідно усвідомити основні принципи виконання творів гомофонно-гармонічної фактури: виділяється тема в одному або декількох партіях ансамблю, усі інші тільки супровід, тому треба досягнути динамічного балансу за допомогою використання штучного ансамблю звучання.

Завдання для самостійної роботи: Розучування твору гомофонно-гармонічного складу.

Література:

1. Добровольская Л. Вокально-хорові вправи в практиці керування хором.

Тема 6. Практичне засвоєння навичок закономірностей чистоти інтонування, динамічного та темпо-ритмічного руху в процесі виконання ансамблевих творів.

Завдання: Практичне засвоєння навичок закономірностей чистоти інтонування, динамічного та темпо-ритмічного руху в процесі виконання ансамблевих творів.

Методичні рекомендації: Необхідно зупинитися на питанні оволодіння навичкою чистого інтонування інтервалів мелодії ансамблевої партії (вірно сформульованого звуку, володіння навичкою дихання).

Завдання для самостійної роботи: На матеріалі ансамблевих партій засвоїти навичку закономірностей чистоти інтонування, динамічного та темпо-ритмічного руху в процесі виконання ансамблевих творів.

Література:

1. Добровольская Л. Вокально-хорові вправи в практиці керування хором.

Тема 7. Опанування ансамблевих творів із різними фактурними викладами.

Завдання: Опанувати ансамблеві твори унісонного, гомофонно-гармонічного складу, поліфонічного складу.

Методичні рекомендації: Необхідно усвідомити основні принципи виконання творів: унісонного характеру (максимальна узгодженість голосів по темпу, ритму, чистоті інтонування); поліфонічного складу (створення штучного ансамблю для виділення проведень теми).

Завдання для самостійної роботи:

1. Робота над виробленням якісного ансамблевого звучання унісону.
2. Оволодіння специфікою виконання поліфонічних творів (імітації, канона, фуги, фугети).

Література:

1. Брите Б. Різдвяний канон. – М.: Музгіз, 1986.
2. Вокальні ансамблі. Репертуарний збірник/Упор. Тукало Д., Драченко Т. – ВМГО “Розвиток”: Вінниця, 2002.

Тема 8. Оволодіння навичкою виконання сучасної музики.

Завдання: Оволодіти навичкою: кластерного співу, співу акордів несерцевої структури, співу гліссандо, складною ритмікою

Методичні рекомендації: При виконанні творів сучасних композиторів треба звернути увагу на те, що базовою при співі партії стає не почуття тональності, а чисте інтонування інтервалів, дуже часто нетерцевої структури. Тому треба використати для підготовки вокальні вправи, що розвивають навичку чистого інтонування інтервалів (тетрахорди Пігрова).

Завдання для самостійної роботи:

1. Виконання вокальних вправ на чистоту виконання інтервалів (тетрахорди, гама хроматична).
2. Виконання творів сучасних композиторів.

Література:

1. Куркова З.В. Співає вокальний ансамбль “Мальви”. Репертуарний збірник. – ВМГО “Розвиток”: Вінниця, 2002.
2. Пігров К. Керування хором. – К., 1962.

Змістовий модуль 3. Розвиток вокально-ансамблевих та виконавських навиків.

Тема 9. Особливості художнього творення в процесі репетиційної роботи ансамблю та концертних виступів.

Завдання: Розкрити питання виконання стилістики та створення художнього образу засобами музичної виразності (тема , динаміка, агогіка).

Методичні рекомендації: Необхідно визначитись із поняттям стилістики і правил виконання творів класичного, романтичного, сучасного напрямку із необхідними для цього засобами музичної виразності.

Завдання для самостійної роботи: Робота над ансамблевими творами з точки зору їх удосконалення з виконавської, стилістичної, художньої сторони.

Література:

1. Пісні для вокальних ансамблів. Вип. 1-8. Музика.
2. Вокальні ансамблі, дуети, тріо, квартети. – Київ, 1962.
3. Попова Т. Музыкальные жанры и формы. – Гос. муз. изд.: Москва, 1954.
4. Вопросы теории и эстетики музыки. Вып. 10,11. – Л.: Музыка, 1971.

Тема 10. Опанування ансамблевих творів, написаних для мішаного складу ансамблю.

Завдання: Оволодіти навичкою виконання ансамблевих творів, написаних для мішаного складу ансамблю.

Методичні рекомендації: Необхідно якісно вивчити усі ансамблеві партії і поєднати спочатку парами, а потім у акорди.

Завдання для самостійної роботи: Розучування творів для мішаного складу ансамблю.

Література:

1. Вокальні ансамблі / Упор. Лісіціан К. – М., 1980.
2. Вокальні ансамблі / Упор. Чеботарьова К. – К.: Музична Україна, 1990.
3. Вокальні ансамблі. Хрестоматія. Вип.. 1-3. – К., 1989.

Тема 11. Синтез слова і музики у формуванні художнього образу виконуваного твору.

1. Ясна і виразна подача літературного тексту виконуваного твору.

Взаємозв'язок дикції і орфоєпії – норм правильної вимови тексту при вокальному виконанні. Аналіз літературного тексту: визначити логічні

центри, наголошені слова, цезури. Виховання свідомого ставлення до літературного тексту виучуваного твору, ідейно-художнього змісту.

2. Єдність слова і музики як специфічний спосіб художності.

Єдність мелодії і тексту в роботі над хоровими творами. Залежність вимови слів у співі від характеру твору, його темпу, теситури. Вміння зберегти логічні акценти літературного і музичного текстів. Єдність процесу розучування твору з роботою над дикцією.

3. Вокально-хорова робота над дикцією.

Удосконалення та закріплення основних навиків дикції у хоровому співі. Робота над виразною артикуляцією при формуванні голосних і приголосних звуків. Вироблення навиків дикції під час співу: крещендо, дімінуендо. Дикція в ансамблевих творах, де зустрічаються форцендо, синкопи, акценти при різній динаміці, темпі. Робота над виразною вимовою слів і вокальним звучанням.

Завдання для самостійної роботи: Вокальні хорові вправи на подолання труднощів в роботі над дикцією. Розробка та аналіз методів розвитку вміння розстановки логічних акцентів літературного і музичного текстів.

Література:

1. Пігров К. Керування хором. Держвидав ОМ і МЛ. – Київ, 1962, с. 151-153.
2. Мархлевський А. Практичні основи роботи в хоровому класі. – К.: Музична Україна, 1986, с. 39-40.
3. Лашенко А. Хорова культура. Аспекти вивчення і розвитку. – К.: Музична Україна, 1988, с. 53-72.

Тема 12. Опанування творів, написаних для багатоголосних складів ансамблю.

Завдання: Оволодіти навичкою виконання складів ансамблю.

Методичні рекомендації: Необхідно звернути увагу на якісне вивчення кожної партії, в залежності від складу фактури зробити аналіз проведення теми у кожної партії, визначити вид строю та ансамблю.

Завдання для самостійної роботи:

1. Розучування та аналіз ансамблевих творів багатоголосного складу.
2. Вивчення своєї ансамблевої партії.

Література:

1. О. Лассо. Вибрані твори. – К.: Музична Україна, 1987.
Вокальні ансамблі. Хрестоматія. Вип. 1-3. – К., 1965.

Методичні вказівки щодо організації самостійної роботи студентів.

Підготовка сучасного фахівця у будь-якій галузі неможлива без набуття ним знань та навичок самостійної роботи. Її велику, інформаційно-містку частину включено у підготовку бакалаврів. За складом матеріалу, змістом та структурою вони повністю узгоджені з навчальним планом.

Самостійна робота студентів (СРС) займає провідне місце в системі сучасної вищої освіти. З усіх видів навчальної діяльності СРС значною мірою забезпечує формування самостійності як провідної риси особистості студента. Самостійна робота завершує завдання усіх інших видів навчальної діяльності. СРС – це діяльність, що організовується тим, хто навчається в силу його пізнавальних мотивів у найбільш зручній, раціональній час та контролюється ним самим на основі опосередкованого системного управління з боку викладача.

Розвиток напрямку самостійної підготовки студентів до опанування навчальними дисциплінами професійно орієнтованого циклу є важливим для професійної підготовки в навчальних закладах. Зміст навчальної дисципліни «Вокальний ансамбль» визначено в її робочій навчальній програмі. Вивчення дисципліни передбачає засвоєння теоретичного матеріалу, вміння практичного використання знань та щоденну самостійну роботу.

Особливе значення мають відвідування концертів, ознайомлення з найрізноманітнішою хоровою та ансамблевою літературою різних стилів та

жанрів, слухання музики, перегляд відеозаписів концертних програм різних за професійним рівнем колективів та вміння аналізувати почуте.

Самостійна робота студентів по вивченню відповідної дисципліни включає вивчення теоретичних основ курсу згідно тематичного плану за рекомендованою літературою, самостійне опрацювання та вивчення напам'ять партій репертуару вокального ансамблю. Студент при вивченні партій може користуватися методом програвання партитури чи окремої партії на інструменті або читкою з листа.

Підготовка бакалавра до роботи над репертуаром вокального ансамблю передбачає: комплексний музично-теоретичний та вокально-хоровий аналіз твору, наявність виконавського плану, досконале знання ансамблевої партитури, вокальну виконавську техніку, власне інтерпретаційне рішення твору.

5. Методи навчання

Навчальна стратегія ґрунтується на евристичному і діяльнісному підходах і спрямована на формування нових знань практичному їх застосуванні. Передбачено такі методи навчання:

1. Словесні методи : розповідь, бесіда, пояснення;
2. Наочні методи: ілюстрація, демонстрація;
3. Практичні методи: вправи, самостійне вивчення літератури, практичне виконавство та спів в ансамблевому колективі.

Індивідуальна робота зі студентом.

Робота студента над програмою вокального ансамблю охоплює питання подолання вокально-ансамблевих складнощів, підкреслення жанрово-стилістичних особливостей твору, досягнення високого художнього рівня інтерпретації та образно-емоційної відповідності його виконання, користування методами психологічної та педагогічної діагностики для рішення виконавських завдань, аналізу та критичної оцінки виконання, професійного спілкування з

колективом, сценічної етики та виконавської майстерності, підготовки до концертного виступу. Ці завдання він можливо вирішити під час індивідуальної роботи.

Напрямки індивідуальної роботи з вокального ансамблю.

1. Самопідготовка студента і робота над вивченням ансамблевих партій репертуару вокального ансамблю для досягнення високого виконавського рівня.
2. Робота над усуненням вокально-ансамблевих недоліків.
3. Формування власного інтерпретаційного мислення диригента.

Програмові вимоги до курсу, репертуарні вимоги.

До репертуару програми вокального ансамблю повинні включатися високохудожні твори відомих композиторів різних епох, жанрів, стилів, твори композиторів –класиків, зарубіжних та вітчизняних композиторів, обробки українських народних та патріотичних пісень, духовні піснеспіви.

6. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня знань та готовність студента до виконання поставлених професійних завдань. Форми поточного контролю: здача ансамблевих партій програми, участь у концертах.

Підсумковий контроль (залік) проводиться по закінченню VI та VIII навчальних семестрів як результат вивчення навчального курсу для студентів за спеціальністю 025 Музичне мистецтво, та по закінченню VIII семестру для студентів за спеціальністю 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво).

VI навчальний семестр. Модульний контроль №1 (Залік)

№ п/п	Теми, що виносяться на модульний контроль	Максимальний бал
1.	Елементарні навички ансамблевого співу.	100
2.	Вокальна робота в ансамблі.	
3.	Критерії звучання ансамблевих голосів.	

VIII навчальний семестр. Модульний контроль №2 (Залік)

№ п/п	Теми, що виносяться на модульний контроль	Максимальний бал
1.	Особливості художнього творення в процесі репетиційної роботи ансамблю та концертних виступів	100
2.	Опанування ансамблевих творів із різними фактурними викладами	
3.	Синтез слова і музики у формуванні художнього образу виконуваного ансамблевого твору.	

7. Розподіл балів, які отримують студенти

Для повноти та міцності знань студентів, вміння використовувати набуті знання на практиці, а також для навичок самостійної роботи з репертуаром, відбуваються концертні виступи.

В кінці VI та VIII семестрів навчальні досягнення студентів виносяться на залік. Впродовж навчального семестру рекомендовано вивчити 3 - 4 твори різних за жанром та характером.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. Методичне забезпечення

1. Репертуарні збірники та нотні видання.
2. Аудіо- та відеозаписи творів різних жанрів та стилів

Інформаційні ресурси

Бібліотеки, Інтернет, електронні книги, нотні бібліотеки

1. mubis.com.ua/
2. library.dudaryk.ua/ua/compositions
3. www.bestchoir.kiev.ua/index.php/ua/notes
4. <https://parafia.org.ua/noty/>
5. hryh.synthasite.com/seminars.php
6. <http://notes.tarakanov.net/> <http://notes.tarakanov.net/>
7. nlib.narod.ru
8. <https://ukrnotes.in.ua/>
9. www.nbu.gov.ua/webnavigator/Muzyka

9. Рекомендована література

Базова

4. Вокальні ансамблі / Упор. Лісіціан К. – М., 1980.
5. Вокальні ансамблі / Упор. Чеботарьова К. – К.: Музична Україна, 1990.
6. Вокальні ансамблі. Хрестоматія. Вип.. 1-3. – К., 1989.
7. Пісні для вокальних ансамблів. Вип. 1-8. Музика.
8. Вокальні ансамблі, дуети, тріо, квартети. – Київ, 1962.
9. Абт Ф. Вокализы.
10. Кошиць О. Українські народні пісні для мішаного хору. вид .2К.:Музична Україна 1968,117с.
11. Долчук Р. Хрестоматія духовної музики./Долчук Р.,Доронюк В.,Шегда Л.//вид.Прикарпатський нац.університет 2011.,307 с.
12. Лятошинський Б.Обробки українських народних пісень. для хору без супроводу. Випуск II . – К.: Музична Україна1974, 90 с.
13. Колесса Ф. Шкільний співаник/ Колесса Ф.//З педагогічної спадщини композитора.Видання друге. – К.:Музична Україна,1993, 223с.
14. Білаш О. Хори та ансамблі. К.: Музична Україна, 1981
15. Музичні вечори. Обробки українських народних пісень. К.: Музична Україна, 1982
16. Колесса Ф. Музичні твори. К.: Наукова думка, 1972
17. Лисенко М. Хорові твори та вокальні ансамблі. К.: Музична Україна, 1983,135с.

Допоміжна

1. Асафьев Б.В. О хоровом искусстве.: Сб. статей / Сост. И коммент. А.Павлова- Арбенина.- Л., Музыка, 1980.-216с.
2. Бриліант В. С., Палкін В. П. Вокальні вправи для самодіяльного хору. - К., 1978.
3. Гарбузов Н. А. Зонная природа звуковысотного слуха. - М. -Л., 1948.

4. Колеса М. Основи техніки диригування К.:Муз.Укр.-1973
5. Краснощеков В. И. Вопросы хороведения. - М., Музыка, 1969.-300с.
6. Критский Б. Проблемы ансамбля в хоре М.-1980
7. Назаренко І. Мистецтво співу К.-1968
8. Лашенко А. П. Хоровая культура: аспекты изучения и развития. – К.: Музична Україна, 1989.- 136с.
9. Левандо П. П. Проблемы хороведения. - М., 1974.
- 10.Падалко Л. Виховання ансамблю в хорі. – Посібник.- К.: Мистецтво,1996.-172с.
- 11.Переверзев Н. Проблемы музыкального интонирования М,1966
- 12.Романовский Н. В. Принципы работы над строем в хоре. В сб.: Хоровое искусство.- Л., 1967.
- 13.Романовский Н. В. Хоровой словарь. – Л.: Музыка, 1972.-144с.
- 14.Смирнова М. Хорознавство. -Харків,2003.
- 15.Хайкин Б. Беседы о дирижерском ремесле М.-1984
- 16.Шамина Л. В. Работа с самодеятельным хоровым коллективом. - М., Музыка, 1988, 175с..
- 17.Шреєр-Ткаченко О. Я. Історія української музики. - К., 1980.
- 18.Яковлев А. Физиологические закономерности певческой атаки. - Л., 1971.
- 19.Юцевич Ю. Є. Теорія і методика розвитку співацького голосу: Навчально-методичний посібник для викладачів і студентів мистецьких навч. закладів, учителів шкіл різного типу.- К.: ІЗН,1998.- 160с.

Глосарій основних термінів до навчальної дисципліни.

Ансамбль (фр. – ensemble) – разом, одночасно, врівноважено, виражає поняття спільної колективної праці. Термін «хоровий ансамбль» означає повну узгодженість та художню єдність усіх компонентів хорового звучання.

Вид ансамблю – якісна характеристика ансамблювання: унісонний, гармонічний, поліфонічний, метро-ритмічний, динамічний, темповий, інтонаційний, дикційний та ін.

Диригент (conductor) - (від франц. diriger - направляти, керувати) – керівник колективу музикантів, який об'єднує виконавців з оркестру, хору, ансамблю, оперної або балетної вистави з метою досягнення єдиного трактування та художньої досконалості.

Диригування (від франц. diriger – направляти, керувати) – один із видів музично-виконавського мистецтва, керівництво колективом музикантів (оркестром, хором, ансамблем, оперною трупю тощо) під час вивчення, підготовки та публічного виконання музичного твору.

Звукоутворення (грецьк. – *phone* – звук, *фонація*) – це процес виникнення співацького та мовного звука, результат дії голосового апарату. Залежно від типу взаємодії голосових м'язів та дихання розрізняють два основних варіанти початку звука: м'яка та тверда.

Регістр співацьких голосів (діапазон) – сукупність усіх звуків, які замкнені між найбільш високим та найбільш низьким звуком даного голосу.

Теситура (від італ. tessere – складати) – висотне положення звуків мелодії, стосовно висоти звуку.

Тип вокального ансамблю – характеристика виконавського колективу за кількістю самостійних голосів.

Тип хору - характеристика складу хору за типами співацьких голосів.

Хорова (ансамблева) партія – це група однорідних голосів, яка виконує в унісон свою мелодію в хоровому (ансамблевому) творі.

Хоровий спів - колективне виконання хорової музики, є найдавнішим видом музичного мистецтва, який через демократичність та доступність поширений в переважній більшості країн світу і є могутнім засобом музично-естетичного виховання усіх верств населення.

Хоровий стрій - узгодження між співаками хору у відношенні до точності звуковисотного інтонування.

